

Fryshusets remissyttrande angående:

Remiss SOU 2024:30

YTTRANDE PÅ BETÄNKANDET EN STATLIG ORDNING MED BROTTSFÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER FÖR BARN OCH UNGA

Till: Regeringskansliet Socialdepartementet

Inledning

Fryshuset **avstyrker** förslaget om införandet av en nationell statlig myndighet mot ungdomskriminalitet med regionala beslutsorgan, Myndigheten mot ungdomskriminalitet, MUK, och utredningens övriga förslag.

Utredningens förslag har stora brister avseende:

- barnrättsperspektiv
- rättssäkerhet för barn och skydd mot diskriminering
- samhällets uppdrag att förebygga brott och våld.

Liksom institutet för Mänskliga rättigheter så bedömer vi följande:

- Målgruppen för den nya myndigheten, barn 0–17 år som är i riskzonen för allvarlig brottslighet, är vag och bred och öppnar upp för godtycklig tillämpning. Det finns en stor risk för att barn som tillhör vissa grupper eller bor i vissa områden blir hänvisade till MUK oftare än andra barn.
- Förhållandet mellan MUK och det straffrättsliga systemet är oklart. Även om det inte krävs en dom eller misstanke om brott så ska sådana omständigheter beaktas av MUK. Även om MUK inte ska pröva anklagelser finns det en risk för att barnet uppfattar sig ansvarig för att motbevisa att hen är i riskzonen för kriminalitet. Detta strider mot grundläggande straffrättsliga principer. Det är också oklart om uppgifter som barnet lämnar till MUK kan komma att användas mot denne i en eventuell straffrättslig process.
- Att ärenden till MUK ska hanteras skyndsamt riskerar att medföra bristfälliga eller felaktiga beslut.
- Som förslaget är utformat finns en risk att barnet inte har tillgång till ett juridiskt biträde under de inledande delarna av processen när barnet anmäls och utreds.
- Förslaget ligger inte i linje med barnets mänskliga rättigheter och vi delar inte utredningens bedömning om att den föreslagna åtgärden skulle vara proportionerlig i förhållande till de problem som man önskar avhjälpa.
- Vi ser stora risker för diskriminering med förslaget och anser att förslaget i för liten grad tar hänsyn till barn med funktionsnedsättnings rättigheter.

- Utredningen har inte heller lyckats visa varför en ny statlig myndighet skulle behövas eller varför den skulle vara mer effektiv än kommunernas socialtjänster i att motverka brottslighet bland barn.

Vad gäller förslagets konsekvenser i förhållande till nuvarande socialrättslig lagstiftning har utredningen föreslagit att MUK ska kunna fatta beslut om sådana insatser som socialnämnden i dag har rätt att fatta beslut om enligt socialtjänstlagen. Vi ser stora risker med att förslaget kommer att leda till rollförvirring samt parallell- och merarbete för socialtjänsten. Den nya socialtjänstlagen, som träder i kraft i juli 2025, kommer ge socialtjänsten nya verktyg för tidiga förebyggande insatser.

Vi ifrågasätter också lämpligheten i att föreslå inrättandet av en ny myndighet när det samtidigt pågår många parallella processer inom svensk brottsbekämpning, på det kommunala och det straffrättsliga området. Att i detta skede inrätta en ny statlig myndighet medför stora risker för otydlighet, dubbelarbete, lagar som inte harmonierar, och, i förlängningen, ett ineffektivt brottsförebyggande arbete riktat till barn.

Fryshuset ser även en risk i att barn diskrimineras och stigmatiseras samt riskerar att tidigt utveckla en kriminell identitet då de kommer i kontakt med en rättsligmyndighet i stället för en socialinstans.

Fryshuset har i flera år haft ett nära kunskapsutbyte med olika myndigheter och liknande verksamheter i Danmark. Flera av dem är samma instanser som träffat regeringens utsända i denna fråga, och det de redogör för är att de inte sett någon effekt av denna myndighet. De fall de har haft har i 90% av fallen stämt överens med de åtgärder som även socialtjänsten i fråga också kommit fram till, dvs den nya myndigheten har inte tillfört något ytterligare värde.

Deras starka rekommendation är därför att inte gå vidare med förslaget då den är verkningslös.